

# UZASADNIENIE W ZAKRESIE OSIĄGNIĘTYCH KORZYŚCI DLA REGIONU WYNIKAJĄCYCH Z FINANSOWANIA PROJEKTU MODERNIZACJI PARKU ŚLĄSKIEGO

## I. RELACJE PROJEKTU Z DOKUMENTAMI REGIONALNYMI

- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”

*Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” zwraca dużą uwagę na kwestie jakości życia oraz jakości przestrzeni; należy tutaj przywołać dwa priorytety: Szanse rozwojowe mieszkańców oraz Przestrzeń. W pierwszym z tych priorytetów sformułowano cel *Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa*, zaś w jego ramach działanie *Tworzenie warunków dla aktywnego i zdrowego stylu życia, w tym rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej*. Inny z celów szczegółowych związany z szansami rozwoju mieszkańców to *Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców* oraz mieszczące się w nim działanie *Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty kultury, sportu i rekreacji oferujących możliwości rozwoju mieszkańców oraz atrakcyjnego spędzania wolnego czasu*. Z kolei w ramach celu *Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców* znalazły się takie działania jak: *Wyposażanie przestrzeni publicznych w infrastrukturę umożliwiającą wspólne spędzanie czasu przez mieszkańców oraz integrację społeczności lokalnych, Poprawa dostępności przestrzeni i obiektów publicznych dla wszystkich, w szczególności dla osób o obniżonej mobilności oraz Podnoszenie dostępu do usług wspierających funkcjonowanie rodziny, w tym wspieranie podmiotów oferujących takie usługi*.*

Wskazane cele i działania można bezpośrednio odnieść do zawartości ocenianego projektu, zarówno w kontekście miejsc, jak i usług oferowanych mieszkańcom regionu.

Również w obszarze priorytetowym Przestrzeń określone zostały cele i działania, z którymi projekt koresponduje. W celu Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska zamieszczono działanie *Wspieranie edukacji ekologicznej i kształtowanie postaw prośrodowiskowych*. Planowane w projekcie ścieżki edukacyjne czy centrum bioróżnorodności funkcje takie będą wspierać. Najsilniejsze związki projektu ze

strategią rozwoju widoczne są w kontekście celu *Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni*, gdzie sformułowano działanie *Tworzenie i rewitalizacja obszarów zieleni urządzonej oraz terenów rekreacyjnych*. Można także dostrzec bezpośrednie relacje między projektem a działaniem *Rewitalizacja, przywracanie pozycji lub nadawanie nowych funkcji obiektom zabytkowym oraz symbolicznym w życiu społeczności lokalnych*. Niewątpliwie, Park Śląski zaliczyć można do obiektów, które traktowane są przez mieszkańców Metropolii jako symboliczne i warte rewitalizowania.

Można też wskazać związki z pozostałymi dwoma obszarami priorytetowymi strategii. W opisie projektu zaznacza się, że realizacja projektu przyczyni się do rozwoju biznesu, zwłaszcza związanego z czasem wolnym: gastronomią, rekreacją, rozrywką. Podobne zapisy znalazły się w celu przypisanym do obszaru *Nowa gospodarka: Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały*. Dotyczy to zwłaszcza działania *Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług wolnego czasu wykorzystujących atrakcje i potencjały lokalne*. Ponadto, projekt w swoim założeniu wspierać ma rozwijanie kapitału społecznego regionu. Można więc dostrzec jego powiązanie z działaniem *Wsparcie i promocja rozwoju podmiotów działających w obszarze ekonomii społecznej*.

Z kolei w obszarze tematycznym *Relacje z otoczeniem* znalazły się działania w ramach celu *Atrakcyjny wizerunek województwa śląskiego: Promowanie województwa śląskiego jako miejsca atrakcyjnego dla mieszkańców, inwestorów, studentów, turystów, Promowanie metropolitalnego wizerunku i potencjału regionu, Organizacja flagowych wydarzeń biznesowych, naukowych, sportowych, kulturalnych promujących województwo i wykorzystujących wyjątkowe atuty regionu, Promocja miejsc i obiektów o wartości historycznej, symbolicznej, architektonicznej, przyrodniczej*. Zrewitalizowany Park Śląski – pod warunkiem odpowiedniego zarządzania nim – ma szansę stać się znanym miejscem, koncentrującym metropolitalne funkcje wyższego rzędu zorientowane na czas wolny oraz przestrzenią, w której realizowane będą eventy o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym.

▪ „Kierunek Śląskie 3.0”

W *Programie Rozwoju Wewnętrznego Województwa Śląskiego do 2030* znalazło się pięć obszarów tematycznych, w tym obszar tematyczny 2 „Rewitalizacja przestrzeni miejskich i obszarów przemysłowych”. W uzasadnieniu do tego obszaru oraz rozwinięciu jego treści odnaleźć można stwierdzenia wiążące się z omawianym projektem; wśród nich wskazać należy:

- koncentrację na projektach i działaniach wspierających zachowanie i zagospodarowanie materialnego dziedzictwa urbanistyczno-architektonicznego; bez wątpienia, obszar Parku Śląskiego można do terenów o cechach dziedzictwa zaliczyć;
- uczynienie z dziedzictwa urbanistyczno-architektonicznego atutu wyróżniającego region; Park Śląski to przestrzeń wyjątkowa w skali kraju (w aspekcie powierzchni, różnorodności, lokalizacji, a także genezy) i jako taka już dziś może aspirować do pełnienia roli jednego z wyróżników regionu; projekt modernizacji powinien w pełni wyeksponować unikatowość tej przestrzeni;
- otwieranie nowych przestrzeni życia w wymiarze nowych specjalizacji usługowych; Park Śląski jest tradycyjnym miejscem realizacji usług czasu wolnego; dekapitalizacja Parku spowodowała obniżenie jego atrakcyjności; projekt zmierza do przywrócenia pozycji Parku Śląskiego jako „flagowego” miejsca usług rekreacyjnych i kulturalnych (rozrywkowych) w regionie; w konsekwencji podejmowanych działań możliwe będzie zbudowanie oferty o nowej jakości przystającej do współczesnych wymagań społecznych; oczywiście, warunkowane to jest nie tylko realizacją działań inwestycyjnych, ale także konsekwentnym wypełnianiem przestrzeni Parku aktywnościami i usługami odpowiadającymi na oczekiwania mieszkańców regionu;

Również zakładana w programie rekompozycja struktur miejskich i tkanki gospodarczej najsilniej zurbanizowanych przestrzeni województwa może być wiązana z projektem. W obszarze metropolitalnym – właśnie ze względu na wysoki poziom urbanizacji – często występują trudności w stworzeniu większych przestrzeni o wysokiej jakości przyrodniczej i wysokim nasyceniu w urządzenia rekreacyjne. Park Śląski – dobrze skomunikowany z miastami regionu, a wręcz z poszczególnymi dzielnicami – może stać się obszarem rozwoju funkcji komplementarnych dla miast ograniczonych w swoim przestrzennym rozwoju.

W programie znalazł się jeszcze jeden obszar tematyczny, z którym projekt jest powiązany. Jest to obszar „Metropolizacja Aglomeracji Górnośląskiej w powiązaniu z pozostałymi aglomeracjami województwa śląskiego”. Priorytetowe dla tego obszaru tematycznego jest stworzenie przestrzeni metropolitalnych, w szczególności metropolitalnych stref kultury, nauki i biznesu oraz kształtowanie centrów specjalistycznych usług. Park Śląski w wyniku realizacji omawianego projektu ma szansę na pełnienie takich funkcji. Warto też zwrócić uwagę na zapisany w ramach tego obszaru tematycznego priorytet rozwoju metropolitalnego transportu szynowego i drogowego; aspekt ten wykracza poza projekt modernizacji Parku Śląskiego, ale wskazuje na konieczny warunek powodzenia przedsięwzięcia jakim jest zapewnienie dobrego skomunikowania Parku z ośrodkami w regionie.

W Programie wyznaczono kierunek Wsparcie i promocja zdrowego stylu życia, w ramach którego założono wspieranie inicjatyw nakierowanych na rozwój usług czasu wolnego i infrastruktury rekreacyjnej, co ma się przyczynić do poszerzania i podnoszenia jakości oferty spędzania czasu wolnego skierowanej do mieszkańców regionu.

## **II. ADEKWATNOŚĆ PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA MODERNIZACJĘ PARKU ŚLĄSKIEGO W STOSUNKU DO POTRZEB REGIONU I JEGO MIESZKAŃCÓW ORAZ W ZAKRESIE ROZWOJU OBSZARÓW MIEJSKICH**

Województwo śląskie jest regionem wymagającym realizacji kompleksowego zbioru działań nakierowanych na podwyższanie poziomu i jakości życia. Główne wyzwania stojące przed regionem w tym zakresie to:

- przyspieszony proces depopulacji regionu oraz miast; województwo śląskie jako całość traci swój potencjał demograficzny, co jest związane zarówno z procesami migracyjnymi, jak również z niskim przyrostem naturalnym; świadczy to o utracie przez region swojej atrakcyjności dla mieszkańców i niskiej sile przyciągania kapitału ludzkiego; proces depopulacji dotyczy także miast regionu (zjawisko powszechne) tracących swoich mieszkańców na skutek suburbanizacji; mieszkańcy emigrują z miast do gmin na obrzeżach aglomeracji w poszukiwaniu spokoju, przyrody, bezpieczeństwa; realizacja projektu może przybliżyć te pożądane wartości mieszkańcom miast i dostarczyć możliwości codziennego

korzystania z nich; procesy suburbanizacyjne generują także wzmożony ruch samochodowy w regionie; bliskość Parku Śląskiego, jego udostępnienie poprzez system ścieżek rowerowych mogą zjawisko kongestii ograniczać; niewątpliwie, projekty postulowane do realizacji w Parku Śląskim służyć będą rodzinom, a to także stanowić może czynnik sprzyjający stabilizacji demograficznej regionu; Park Śląski łączyć może codzienne korzystanie z bezpiecznych przestrzeni zielonych z „odświeżającym” korzystaniem z dużych eventów rekreacyjnych lub kulturalnych;

- z procesami depopulacji wiąże się starzenie społeczeństwa; rośnie odsetek mieszkańców w rocznikach poprodukcyjnych, a równocześnie rośnie aktywność seniorów oraz ich potrzeby w zakresie aktywnej rekreacji oraz uczestnictwa w życiu społecznym; w projekcie zaznaczono, że Park Śląski dzięki modernizacji powinien w większym stopniu zaspokajać potrzeby różnych grup społecznych w regionie, w tym osób starszych;
- dostęp do usług czasu wolnego jest ważną składową wpływającą zarówno na jakość jak i poziom życia; ważne jest więc zapewnienie powszechnego dostępu do takiej wartości, także w aspekcie dostępności ekonomicznej; w tym kontekście warto wziąć pod uwagę dwa czynniki: proces starzenia się społeczeństwa a co za tym idzie rosnący odsetek mieszkańców utrzymujących się niezarobkowych źródeł utrzymania oraz umiarkowany potencjał ekonomiczny mieszkańców; w programie Kierunek Śląskie 3.0 zwraca się uwagę, że pod względem tempa przyrostu PKB per capita województwo śląskie jest dopiero na 9 miejscu wśród polskich regionów; Park Śląski jest miejscem, gdzie mieszkańcy miast regionu mogą korzystać z darmowych lub relatywnie tanich udogodnień i usług związanych z aktywnym spędzaniem czasów wolnego (co nie wyklucza oczywiście równoległego rozwoju na terenie Parku usług typowo komercyjnych);
- wysoki stopień uprzemysłowienia oraz natężenie ruchu drogowego w regionie to przyczyny wysokiego zanieczyszczenia powietrza; Park Śląski został zaprojektowany jako zielona przestrzeń w centrum aglomeracji, która pełni funkcje przyrodnicze oraz dostarcza mieszkańcom okazji do „ucieczki” od uciążliwości miejskich; wydaje się, że proponowane projekty nie zakłócają podstawowych założeń funkcjonowania Parku (np. zachowanie stref ciszy i spokoju) rozwijając ofertę udogodnień i usług atrakcyjnych dla mieszkańców miast;

- polaryzacja postaw społecznych w zakresie dbania o zdrowie; obserwowane trendy cywilizacyjne niekorzystnie odbijają się na zdrowiu mieszkańców; można tutaj wymienić zakłócenie właściwych proporcji między czasem pracy a czasem wolnym, stres, bierne spędzanie czasów wolnego; w ślad za tymi zjawiskami następuje intensyfikacja występowania chorób cywilizacyjnych; równocześnie, zwiększa się liczba osób poświęcających coraz większą uwagę zdrowemu stylowi życia; zmodernizowany Park Śląski może stać się dla pierwszej grupy bodźcem do zmiany niekorzystnych nawyków, zaś dla drugiej grupy miejscem dostarczającym szerszych możliwości realizacji własnych aspiracji;
- stereotypowy wizerunek regionu i jego miast; na to obciążenie regionu zwraca uwagę strategia rozwoju województwa śląskiego; Park Śląski ma wszelkie warunki do tego aby stać się wielofunkcyjną, reprezentacyjną przestrzenią, zagospodarowaną w nowoczesny sposób, przyciągającą odbiorców także spoza regionu, prezentującą województwo jako obszar atrakcyjny, zdrowy, z dogodnym dostępem do terenów przyrodniczo-rekreacyjnych.

### **III. ZNACZENIE PROJEKTU W ASPEKcie REALIZACJI WIELOKIERUNKOWYCH DZIAŁAŃ NA OBSZARACH ZDEGRADOWANYCH W CELU PRZYWRÓCENIA PIERWOTNYCH FUNKCJI OBSZARÓW LUB STWORZENIA WARUNKÓW DLA REALIZACJI NOWYCH FUNKCJI.**

Wielokierunkowość działań podejmowanych w ramach projektu dotyczy:

- podejmowania działań zorientowanych społecznie:
  - przywracanie wartości Parku jako regionalnego symbolu zakorzenionego w świadomości społecznej;
  - przywracanie wartości terenów i obiektów, które w przeszłości pełniły ważne funkcje integracyjne i przyczyniały się do tworzenia kapitału społecznego;
  - planowana realizacja działań zorientowanych na grupy wykluczone społecznie;
  - tworzenie rozwiązań umożliwiających integrację mieszkańców, w tym integrację międzypokoleniową,

- zapewnienie szeroko pojmowanego bezpieczeństwa sprzyjającego spokojnemu spędzaniu czasu wolnego oraz nawiązywaniu relacji międzyludzkich;
- podejmowania działań zorientowanych kulturowo:
  - odtworzenie miejsc ważnych historycznie i społecznie (zarówno całego Parku, jak też poszczególnych obiektów lub terenów);
  - podnoszenie jakości przestrzeni, przywrócenie znaczenia Parku jako miejsca styczności ze sztuką i pięknem (np. rzeźba w plenerze, rosarium, ciekawe obiekty architektoniczne, interesująca mała architektura itp.) oraz miejsca kształtowania poczucia estetyki i wrażliwości mieszkańców regionu;
  - modernizacja obiektów służących realizacji funkcji kulturalnych adresowanych do różnych grup społecznych;
- podejmowania działań zorientowanych ekologicznie:
  - przywrócenie wartości terenom zielonym;
  - działania związane z edukacją ekologiczną;
  - infrastruktura służąca ochronie środowiska na terenie Parku i godzeniu funkcji społecznych z ekologią;

Można też wskazać na podejmowanie w ramach projektu działań przestrzennych służących porządkowaniu terenu Parku i jego zagospodarowaniu zgodnie z potrzebami mieszkańców. W dużej mierze działania te są powiązane z działaniami wymienionymi powyżej.

Wskazane w projekcie działania można ocenić jako adekwatne z punktu widzenia przywracania wartości zdegradowanej przestrzeni Parku Śląskiego jak również z punktu widzenia potrzeb społeczności regionu. Wypada w tym miejscu jeszcze raz podkreślić, że na projekt warto patrzeć jako na przedsięwzięcie posiadające wartość samą w sobie, jak też na przedsięwzięcie, które jest komplementarne względem projektów rewitalizacyjnych realizowanych w Chorzowie i innych miastach regionu. Modernizacja Parku Śląskiego może wspomagać procesy rewitalizacji w innych ośrodkach miejskich dostarczając udogodnienia i usługi wspierające rozwiązywanie problemów stojących u podstaw zjawisk degradacji.

#### **IV. PROJEKT JAKO DROGA DO STWORZENIA Z PARKU ŚLĄSKIEGO OBSZARU O WYSOKIEJ ATRAKCYJNOŚCI REKREACYJNEJ, SPORTOWEJ, KULTURALNEJ I EDUKACYJNEJ O ZNACZENIU EUROPEJSKIM.**

Można wskazać kilka argumentów uzasadniających postrzeganie zrewitalizowanego (zmodernizowanego) Parku Śląskiego jako obszaru o wysokiej atrakcyjności rekreacyjnej, sportowej, kulturalnej i edukacyjnej o znaczeniu europejskim. Wśród nich najistotniejsze to:

- występowanie na terenie Parku Śląskiego obiektów o dużej skali, które „są widoczne” dla odbiorców spoza regionu (np. ZOO, Stadion Śląski);
- realizacja wydarzeń o randze ponadregionalnej, w tym zawody sportowe na Stadionie Śląskim, różne festyny na terenie Parku, wystawy w hali Kapelusz itp.
- dostępność komunikacyjna Parku wyznaczana połączeniami z kluczowymi szlakami drogowymi o randze regionalnej i krajowej oraz dobrym skomunikowaniem Parku z miastami w regionie za pomocą transportu zbiorowego;
- dostępność oferty Parku oraz potencjalna skala i zakres oferowanych usług czasu wolnego, które mogą być atrakcyjne dla mieszkańców sąsiednich regionów, także w ujęciu regionu transgranicznego; w tym drugim wymiarze warto zwrócić uwagę na rosnące zainteresowanie mieszkańców regionu ofertą spędzania czasu wolnego w aglomeracji ostrawskiej; tworzy to przed Parkiem Śląskim wyzwanie konkurencyjne, a równocześnie wskazuje na możliwości przyciągnięcia odbiorców z kraju morawsko-śląskiego w Republice Czeskiej; postulowany projekt powinien wzmocnić pozycję konkurencyjną Parku Śląskiego, unowocześnić jego infrastrukturę, wspierać atrakcyjność oferty, a w konsekwencji przyczynić się do poszerzenia grona odbiorców;

Sukces projektu – poza realizacją zaplanowanych działań – warunkować będą także:

- zapewnienie dogodnej komunikacji publicznej,
- zarządzanie rozwojem Parku w nawiązaniu do potrzeb mieszkańców regionu oraz przemian zachodzących w zakresie tworzenia i rozwoju innych terenów rekreacyjnych w sąsiednich miastach,
- zaangażowanie różnych sektorów – publicznego, prywatnego, pozarządowego – w rozwój komercyjnych i niekomercyjnych usług,



- dostępność oferty dla różnych grup odbiorców, przy uwzględnieniu kryterium wiekowego, rodzinnego, ekonomicznego.